

Непэ тишиэнэгээ чыпшо щизуубытырэ лэнэкхэм Интернетыр зэу ашыц. Дунэе хытыум зыепишхэрэм япчагъэ ильэс кэс нахыбэ мэхъу. Непэ дунаир зэрэхъугъэмкэ, цыфхэм янахыбэм Интернетыр ямын эу яшиэнэгээ альэгъурэп, кын къащхэу. Арэу щитми, бэмэ ашэрэп яшиэнэгээ зэлзызыубытыгэ Интернетыр зыщищыр, аш тарихъэу пылыр зыфэдэр.

Шапхъэм шомыкы хъумэ, зэкэ дэгъу

Дунэе компьютернэ сетеу
Интернетым икъежьаплэ хъугъэр
1973-рэ ильэсыр ары.

Интернетыр — компьютерхэр зээлхэрээс сетеу, дунэе къэбарыр къезигъэокырэ системэу щит. Мыш игээлсын 1957-рэ ильэсүм къышжээ. СССР-р къытебэнэнэмкэ САША-р зэрэшнэрэм къыхэкыкэ, мы системэр гъэлсыгээ.

Цыфхэм ашлогшээгъоныштыр зэкэ рагьотшт.

Интернетым сыда шуагъэу илэр, сыда аш цыфым кыфхымын ыльэцкыштыр?

Цыфым иуахтэ инахыбэр Интернетым зэрэшгъакорэр зызэфхысыжкэ, постэуми

нэу Америкэм зыкъеухумэжжыгъенэмкэ и Министерстве унашю ышыгъ. Аш къыхэкэй компютер сеть зэлхэгъэхэй къэбархэмкэ зэхжэжын амал къязытырэ системэр агъеха-зыргыг.

Апэ зы компютерым юф ышыгъ агъэлсыгъ, нэужум сетим зырагьеушмогъу къэлешхэм, къэралыгъохэм алтынэсигъ. Ильэс 15-м къыклоц дунаим ишэнэгъэлэжээ цэриохэр зэзыхыгъэ компютер сетьим дунэе мэхъанэ илэ хъугъэ. Дунэе компютернэ сетеу Интернетым икъежьаплэ хъугъэр 1973-рэ ильэсыр ары. Ар анахъеу зыгъефедштгъэхэр шэнэгъэлжхэр ары, нэужум английскэ ыкыи норвежскэ организацихэм телефон кабелэр къызфагъэфеди, Интернетыр энэгээс зыпашлагъ. Аш ынгээс 44-рэ тешгъэжыгъ, а ухажтэм къыклоц компютер сетьим бэ зэхжэжынгъэу фэхъгъэр — джыра лъэхъан Интернетыр зэрэдунаеу агъефедэ.

Непэ Интернетыр гунаапкэ зимиш шоффышо щит, аш

апэр ар — зэдэгүүшгээгъ. Зыхъэр социальнэ сетьхэм сывхат пчагъэрэ хэсхэу, иныбджэгъу хэм, къидеджагъэхэм е шогшээгъон цыфхэм афахх. Адрэхэм ICQ e Skype къызфагъефедээ, форумхэм ашызэдэгүүшгээ. Нэмийхэр нэуасаа зыншээфхъу хэрэ сайтхэм яшгүүлэгэу «Кэлъэнэкохэм» ашылжэхүүх. Зэкэмэ анах шьхваалэр зыпари пэрвонхуу къыпфемыхъо дунаим ёшисэурэ цыфхэм уадэгүүшгээн зэрэлтээкырэр ары.

Къэбархэм анахъеу зашыбгъэзэн зэрэлтээкырт амалхэм Интернетыр зэу ашыц.

**Кыткэхъуухъэрэ лээжхэр
Интернетым епхыгъэ
зэрэхъуухъэрэ анах гумэкыгъо
шьхваалэу непэ щиэхэм ашыц.**

Цыфхэм янахыбэм ар къызфагъефедээ, лъэнэхъо зэфшхъафхэмкэ яшэнэгъэхэм

ахагъахьо: эишуагъэ къэкорэ статьяхэм ядхэх, видеоурокхэм зашагъэгъуаз. Джаш фэдэу Интернетым ишшуагъэкэ цыфхэр творчествэм къыфекло. Ішшагъэ тедэхэр зээгэгъоты зышлоигъохэм ыкыи пшэрхъяным фэкулайхэм Интернетыр ішпилэгъушо къафхэу.

Ахэм анэмыхэй Интернетым къызфагъефедээ, узыфэе ордхэм уядэун, кинохэм уялпын, тхылхэм уяджэн, уджэгүн ыкыи он-лайн шыкэмкэ тест зэфшхъафхэр пшынхэ пльэкыщт.

Джаш фэдэу Интернетым инэхүүгъохэм чыпшо щизуубытихэрэм ашыц щэфэншэжжын зээгэгъынгъэхэр. Унэм уумыкэй, он-лайн шыкэмкэ къызфагъефедээ, ушэфэн пльэкыщт. Аш нэмийхэр ахьщхэр къэпхъожьын, акциихэр къэпшэфынхэ, нэмийхэр ахьщэ зэблэгъэкынхэр щыпшынхэ пльэкыщт. Ахьщэ къэгъэхъяным ыльэнэхъохэмкэ дунэе сетьим амалышхохэр къетых. Гүшүйэм пае, яунэе сайтхэр агъэлсыхээ, Интернет-тучанхэр къызэуахых, яунэ исхэу ахьщэ къафхэу. Юфшланэ зимишэхэу, сабый цыкыл зыпхуухуунэм исхэм мы шыкэмкэ яшэнэгъушу къафхэу.

Интернетым уасэу илэр кынзагурыон зыльэкыштыр дунэе хытыуур лъэнэхъо зэфшхъафхэмкэ шуагъэ къытэу кынзагуэфзэгъефедэхэрээр ары.

Тильэхъанэ цыфхэр джаш фэдизэу Интернетым епхыгъэ хуягъэхэш, наркотикым зэрэзьиэлтихэрэм фэдэу, яшэнэгъэ аш епхыгъэ хуягъэ. Интернетым цыфыр «ельхъэш» ихтынтуу «рельшаш».

Шыпкъэу плон хъумэ, Интернетыр зэрар. Сыда пломэ, файфемыеми, цыфым идуунетыкэ аш зэшегъакъо, шьхээнэ

хыгъэу зэлукэхэу зэныбджэгъухэр, зэлахылхэр зэдэгүүшгээжхэрэп. Интернетымкэ зэ-

фэтхэнхэр, зэкэупчэнхэр нахь ѹшлэхэу къыхахы, аш къыхэкэй непэр щылэклакэм изэхьынгъэхэр алэхэзых. Зыпари пэрыхуу къыпфемыхъо Интернетым узыфэе къэбарыр ибготэн ыкыи уялпын пльэкыщт.

Зынбжь икъугъэхэмкэ аш шуагъэ къытынхи хъун, ау къэлэцыкликхэр заджэхэ ыкыи зэлтихъо мыхыщт сайтхэри ахэм мымаклэу зэрэхэтхэр къызидэлтихъохэмкэ, Интернетыр къэлэцыкликхэмкэ зэрарэу щит.

Интернетыр дэгъу, хъаумэ дэя? А уччам нэбгыре пэлчжэдэу зэфшхъаф къыритын зыльэкыщт. Ар акылыгъэ хэльэу зэрэгэфедээр шуагъэ ыкыи зэрарэу къыхырэр елтыгыг.

Кыткэхъуухъэрэ лээжхэр Интернетым епхыгъэ зэрэхъу

хэмкэ ѿяэзэнэу щитэп, ау мы гумэкыгъом пэшүееклонхэм фэбгээсэнхээ пльэкыщт.

Интернетым емыхыгъэу зишиэнэгъэ зымыльгэхъэрэм япсихикэ зэшыкыуагъэу щит. Аш къыхэкэйкэ психологхэм мы лъэнэхъом анаэ зэрэгтэргэтийрэм, гумэкыгъор дэгъэзыхыгъенэмкэ яшшьэрэлхэр зэрэгэцаклэрэм мыш дэжэйм мэхъянэшо илэ мэхъу. Тутын, аркын ыкыи наркотикым апшагъэхэм афэдэу социальнэ сетим бэрэ хэсэм ипсихикэ зэшэкью, арэу зыхыука.

Ау психологхэм ыкыи враххэм ашыцыбхэм Интернетыр узкэ альйтэрэп. Ахэм кызираорэмкэ, ар ѿнгэйончхъеу щит, аш пыщагъэ хъухэрэр

**Компютерым епхыгъэ хъугъэ
цыфым ишэн-зекуаклакэм, иакыл
зэхашлакэм, еклюлакэм шхъаф
кыфэбгъотын, хэушхъа-
фыкыгъэу аш удэлэжъэн фае.**

хэрэр анах гумэкыгъо шхъа-
лэу непэ щиэхэм ашыц. Мы гумэкыгъом пэшүееклонхэм къы-
зэлтихъууты. Къэлэеджаклохэм ягтуу пшынхъу хъумэ, социальнэ сетьхэм япхыгъэхэр нахьыбэ мэхъу. Нахьыжхэр анахуу зыпхызэхэрээр онлайн-джэгунхэр ары.

Ашхъэ фимытыжхэр Интернетым епхыгъэ хъугъэ цыфхэм зашылтыгъэхэрэхэр хэушхъафыкыгъэ клиникхэр къэралыгъуабхэм адэтих. Урысаем аш фэдэ организационхэр ашагъэпсигъэхэр. Мыш фэдэ гумэкыгъохэр зиэхэу къыхагъэшхэрэр психиатрическэ ыкыи наркологическэ іэзаплэхэм арагъащх. Ау психологхэм зэралтытэрэмкэ, ар тэрэзэп. Сыда пломэ компютерым епхыгъэ хъугъэ цыфым ишэн-зекуаклакэм, иакыл зэхашлакэм, еклюлакэм шхъаф кыфэбгъотын, хэушхъафыкыгъэу аш удэлэжъэн фае.

Социальнэ сетьхэм апшагъэхэм ягтуу къэпшын хъумэ, социальнэ комплекс зиэхэр аш бэу щызэлоклэх. Ахэм уцунэхъэгъэхэр Интернетым мэхъанэу илэ мафэ къэс хэхь. Мобильтэ телефоным, унэм ыкыи еджаплэхэм ачлэтикомпьютерхэм, тхылъеджаплэхэм, телевизорын, тучанхэм ыкыи автомобилхэм Интернетым япхыгъ. Арышь, доклад, реферат, сочинение, ушэтин юфшланхэр зытхытхэм Интернетыр ішпилэгъушу къафхэу. Ау сид фэдэу щитми, зыщыгъэгъупшэ хууцтэй Интернетым бэрэ узыхэскэ зипсихикэ зэрээшгъякъорэр. Хяульуу алерэп: «Шапхъэм шомыкы хъумэ, зэкэ дэгъу».

КИАРЭ Фатим.

МВД-м Къеты

Юфыр хыкумын зэхифыщт

Іэкыб къэралыгъо благъэм щыщ хуульфыгъэм ыльэнэхъохэм къызэуагъэ уголовнэ юфыр УФ-м хэгъэгүү клоц юфхэмкэ и Министерствэ иотделэу Тэххутэмыхъо районым

щиэм исследственне подразделение зэхифыгъ. Ахьщэ нэпцү зэрэуигъэхэмкэ ар агъэмисэ.

Мыш фэдэ бзэджэшгэгъэхэр блэкигъээ ильэсүм шышхъэйум зэрэхъагъээ. Ашыгъум, Тэххутэмыхъо районым ит аптекхэм ашыщхэм юф ашызышхэрэм ахьщэ нэпцүхэр къаратыгъэхэу къыхъагъэшгъэ. Следовательхэм зэрэгээ

унэфыгъэмкэ, бзэджашэм сидигуу ыгъэфедштгъэ ахьщэ нэпцүр зы — сомэ 1000 зэрйт банкнотэр ары.

Мы бзэджэшгэгъэхэр зезыхъан зылэкыштыр полицейскхэм агъэунэфыгъ ыкыи ахэм зэхашгэгъ оперативна юфхъабзэхэм яшшуагъэхэм зэгуцафхэрэр къафхыгъ. Следствием зэригээунэфыгъэмкэ, хуульфыгъэр ыпеклэх ахьщэ дэсигъ, Іэкыб къэралыгъо юфыр Тэххутэмыхъо район хыкумын зэхифыщт.

Бзэджэшгэгъэ 4639-рэ зэрхъагъ

АР-м хэгъэгүү клоц юфхэмкэ и Министерствэ къызэртийрэмкэ, 2016-рэ ильэсүм республикэм бзэджэшгэгъэ 4639-рэ ѿизэрхъагъ. Гъэрекло егъэшгэшгъэмэ, ар проценти 6,4-кэ нахь макл.

АР-м хэгъэгүү клоц юфхэмкэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу.

ЦЭЙ ИБРАХИМ

(1890 — 1936)

Цэй Ибрахимэ Шалихъэ
ыкъор Тэхъутэмъикъое
районом ит къуаджэу
Щындхъе къышыхъугъ.
Гъесэнъигъэ-шэнъигъэ дэгъу
Іækіэльгъигъ, икілэгъум
къышегъэжъагъу ишэ
шіэгъошюу, шіэнъигъэм
зылыщэу къэтэджыгъ. Адыгэ
литературэм иапэрэ
зэхэцаклохэм ар ашыщ.

Ытхыхэрэр 1912-рэ ильэсэм хиу-
тыххуу ригъэжъагъагъ. Ар піешігъу
планэ фэдизрэ адигабзэкли, уры-
сыбзэкли, украинабзэкли тхагъэ. Пье-
сэхэу «Къюklac», «Фэмый», «Халэ-
балыкъ», «Жъымрэ клемэр» зыфио-
хэрэр, рассказхэу «Фатмэм игушиагъу»,
«Шъхъэзакъу» зыцэхэр, усехэр, бас-
нэхэр, щылаклакъэм ехылгъэ очер-
кхэр, адигэ культурэм къитетгүшүйэрэ
статьяхэр 1912 — 1936-рэ ильэсхэм
азыфагу ытхыхъэх.

Адыгэ автомон хэкур загъэпсым,
хэку исполкомын Іенэтэ зэфэшхъаф-
хэр — чыгу юфымкъе, искусствэмкъе
щызэрихъагъях. Очылхэм яжку кол-
легие ипрезидиум итхаматэу, адигэ
тхаклохэм яассоциации искретарэу юф
ышлаагъ. Къэралыгъо юфшэнэм хотэу,
Цэй Ибрахимэ иллитературэ творчествэ
дэлэжъагъ: адигэ прозэм, поэзием,
драматургием илахь ахильхагъ. Цэй
Ибрахимэ кілэцыкъухэм апаекли
тхээштгъэ. «Баснэхэр», «Тхаклумкы-
хъэм ихъадэлус» зыфиорэ поэмэр
тхылххуу къидигъэгъях. Урыс тха-
клоххуу Корней Чуковскэм, С. Мар-
шак, нэмикхэм кілэцыкъухэм апа
атхагъехэр адигабзэкли зэридэжъагъях.

Адыгэ шіэнъигъэ-ушэтэкли институ-
тум иофишшэу щытэ, адигэ юрыуа-

АДЫГЭ ТХАКЮХЭУ ЯАКЪЫЛКІЭ ЛІЭШКЪЫМ

тэхэм, орэдхэм якъеугоин-зэгъэзэ-
фэнтхыжын хэлжъагъ. Непэ гуманитар
ушэтынхэмкъе Адыгэ республике ин-
ститутын иархив Цэим ежъ ышыхъэ-
къе къутигъигъу илэпэрытхыбэ хэль.

Цэй Ибрахимэ ыцэ адигэ профес-
сиональнэ сценическе искусствэм
кірэялчын умыльэкъынэу епхыгъ. Адыгэ
театрэм изэхэшэн, артистхэм ягъэхъ-
зырын ыкъи лэжъекъо цыиф къызэр-
клохэм ар шу ягъэлъегъугъеном юфи-
шхо дишлагъ. Искусствэм къежжапэ
фишыгъ.

Апэрэ театральнэ техникумэу Крас-
нодар дэтыгъэр Цэим ыпкъ къиклэу
къызэуахыгъагъ, аш идиректорыгъ,
актерскэ іспэлэсэнъигъэмкъе щыригъ-
дажэштгъэх, ежъ ипъесэхэри щаригъ-
гъуцштгъэх. Режиссеруу, актеруу
ежъири ахэлажъэштгъагъ. Адыгэ музы-
кальнэ искусствэм хэхъонигъэ гъэ-
нэфагъэхэр ригъэшыгъэх, композитор
цэрилоххуу М. Ф. Гнесинир, Г. М.
Концевич, Мироновир, В. Мессман,
нэмикхэм аш къыхихъэлэжъагъэх.
Ильэс 46-рэ къыгъэшлагъэр Цэим,
фызашокъыгъэр бэдэд, имафэ пэпчъ
шлагъекъе ушъэгъагъ.

Адыгэ тхаклоу, драматургэу, зэхэш-
клоххуу Цэй Ибрахимэ итхылтэу «Ыт-
хыгъэм ашыщхэр» зыфиорэр къы-
зыхъулагъэр ильэс 75-рэ зэхъум къы-
хуулагъ. Ахэм унаэ атетэу уяджэ
зыхъукъе, тхаклом илитературэ твор-
чествэ, ипроизведениехэм язытэт, идей-
нэ куячэу ялэр, художественнэ шуга-
гъэу ахэлтэр зынэсирэр, тхэкэ-гуп-
шигъэкли амалеу іækіэльгъигъэр зыф-
дер, щылэнъигъэр рильгъигъи, аш
кірэбуытагъэу, дэльбакъоу, хотэу
зэрэтхагъэр нафэ къыпфэхъ.

Цыиф жуулагъэхэм, лэжъекъо чан мыш-
шыжхэм іотэжынгъе мафэу Октябр-
эрэ къызэррафэсигъигъэр къышцо
усэу «Октябрэм дэулэжъигъэм» зыфиорэм.
Октябрэм дэулэжъигъэм,
Лэжъакломэ адэпшэчыгъэм
Непэ сыкъеъгъэшю.
Еджаплэу узыщеджагъэу,
Нэлпэгъигъэу къызозытгъэм
Непэ сыфэгушуапэ.
Сымэджэшэу узычэлъгъигъэу
Псаунгъэ къызычэлхыгъэм
Непэ сыфэжъокъэн.
Хэбзакэу къыпфэтэджыгъэу

Псы къабзэр къызозытгъэм
Непэ сырикъурмэн...

Лэпкынм къыфэкъуагъу, ыгъотыгъэ
мэфаклэм цыифхэр гушлоу, зэдыштэу
зэрщилажъэхэрэр къашыуагъ мы усэ
сатырхэми:

**Тихъалыгъухэр осым фэдэу фы-
жэу,**

Лэжъэнным гугъу тыримыгъахъэу,
Къытхахъэрэр тэ къытэхъуапсэу,
Тыпсэунэу тэ зэдэтэшт.

Машинэхэр къытфарагъашэу,
Лэжъигъэхэр тэ афядгъашэу,
Зашитлум фэдэу тызыхъукъэ —
Щылаклаклакъэр зэдэдгъэлэпсын.

Игупсэ чылгэу Адыгэим ичыопс —
ипсыхъохэм, икъушхъэхэм, имэхэм
ағэшгушо Усаклор, икъэлэмъып эз-
рэчаныр, игупшысэ зэрэкуур, игущыэ
зэрээнкілер, ихэку хъалэлгыгъе инэу
зэрэфырилэр, ыгукэ зэрэфэкъабзэр
щызэхэшошэ усэу «Сишыпкъэ» зыфи-
рэм. Ичыигу, ихэку, къешлекъигъэ дунай
дахэм егъэгупсэфы, егъэгушо усаклоу
Цэй Ибрахимэ.

Пшыз

Ер-еу гущэу псыхъохху,
Псыхъомэ ящау псы лъапл,
Пальзэу узэрэйтим сехъуапсэ,
Псалъэу къэсощыр уищытхъу.

Эльбрус лъагэр уикушъэ,
Шхъашыгу осыри кушъэпс,
Псы гъоткю-гъуаткюу къытхахъэрэз
Къушхъэ мылыжъым ынэпс.

Уиклахъыныгъэри амыщ,
Чы зэфэшхъафхэри къэоклу,
Кло макъэу уиэри гуих,
Хым ухэхъажьмэ — псы шхъуант!

Щылаклаклакъэм итхыагъо юфшэнэм
епхыгъагъ, «лажъэрэм лъижъ зэриш-
хырэр» ашыгыгъетхъэу, зэфагъэм,
шынкъэв цыифыр зэраузвэнкырэр,
хъилэгэх-хъоршэригъигъэр, пцыуусыгъэр
щылаклаклакъэм къызэрремыкъущтхэр ибас-
нэхэм къашыуагъ, ашыгъэунэфыгъ.
«Улажъэмэ — ушхэжъыщ» зыфиорэр
ыльлас мы баснэм.

Пклаумре къамзэгумре

Пклау цыклую пкээт-лъатэм
Орэдьыкъэ гъэр ыгъаклу,

Зэпльэкъигъо имыфагъэу,
Кымэфэшхор къынэссыгъ.

Шъофтам чэфыр икъодыки,
Мафэхэри къэушунки,
Хъаклэгъуакло зыдэклони,

Орэд чэф къызифиони,
Пклау цыклум ымыгъотэу

Къурэ лъапсэм къытенагъ.
Лыгъу-лыстэу къимэфэшхом

Ышхынири щымылжъэу,
Гъэблэз гугъум ригъэзгъэу,

Пклау цыклур къэзээзыэ,
Къамзэгум екъолдагъ:

«О, Къамзэгоу юфышшэшху,
Хъуны-шхыныр зыугъой!

Мы мэфаем гум симынэу,
Унэ фабэм сэгъэблагъи,

Гъэтхэ дахэм сынэгъэси

Уинасыты щиз хэхъон».

«Сыд олу, сигъунэгъу?

Зэхэсхыгъэр сэгъэшлэгъо:

Мыгъэ ренэу усэльэгъуш,

Умылажъэу, сыда пшыгъэр?»

«Е-ее! Тыгъэбзыим тыпэджэгоу,

Тиджэгушхуу икъотыгъэу,

Хъэцэл-плацихэр ежъью

Тиорэдэ гъэр дэкъуагъ...»

«Боу дэгъу, сигъунэгъу,

Гъэр орэдьыкъэ зыбгъэкъуагъэкъ,

Уичэфыпэ зэккэклюжь,

А орэдым къыдэшшожь».

Цэй Ибрахимэ ипъесэхэми, ирас-
сказхэми щылэнъигъэр, икъигъэ піеші-
гүум ия 20 — 30-рэ ильэсхэм ат-
шыкыгъэу, цыиф зэхэтыкэ-шыкіхэр,
гъэпсыкэх-хабзэхэр, цыххэм лъэпкъ
нэшэнэ зэфэшхъафхэу ашхъэхкэ
ахэлхэр луулкы, нафэу ыкъи психо-
логизмэгъ ин ахэлъэу къашигъэлэ-
гыноир фызэшшокыгъ. Аш фэдэ щы-
сабе ипъесэхэми, ирассказхэми ахэт.
«Фатмэм игушиагъу» зыфиорэ рас-
сказын изы пычыгъу ар къеушхъаты.

Адыгэ тхыгъэ литературэм зыкочэлэпс
ин хэхъажъэхэм ашыщ Цэй Ибрахим-
мэ, лъэпкъ драматургием ильэсхэм,
адигэбээз бай луулгыгъ, гупшысэ куу-
хэр къыриотыкынхэр фэукъочыгъигъ,
зыхтэгъэ лъэхъаныр ылъэгъуэр къо-
дьыр армырэу, аш дэлгэбэкъоныр
зыфэукъочыгъэ тхаклы.

МАМЫРЫКЬО
Нуриет.

ІАШЫИН ЭХАЗРЕТ

(1926 — 1994)

Адыгэ тхыгъэ литературэм
пытэу рассказыр хэуцонымкъе
юфышо зышлагъэу, ашкъе
художественнэ произведение
бэдэдэ къызэлкэлтигъэу,
льэпкъ лирическе прозэм
хахъо фэзышыгъэ тхаклу
Іашыин Эхазрет. Къуаджэу
Гъобэкъуа ѿ ѿлэ
къынэ
2-м 1926-рэ ильэсэм
къышыхъугъ.

1951-рэ ильэсэм къышегъэжъагъэу

ытхыхэрэр хиутиштгъэх, литерату-
рэм ижанрэ пстэухэмкъе гъэзагъэу
тхэштгъэх. Ипроизведенхиэхэр зыдэт
тхылхэр Эхазрет бэу къидигъэлтигъэх.
Иапэрэ тхылтэу «Ныбдэгъу шынкъ»
зыфиору 1954-м къыдэгъэлтигъэм адигабзэ-
кли урысыбзэкли тхыгъэ художественнэ
юфшэгъабэ къыкілтигъуагъ, тхэн-усэн-
гупшысэн іэпэлсэнгъэ ин хэлтигъ.

Тхаклом иповестэу «Зэфаклы» зыфиор-
эрэ адигэ лэжъаклоххуу Дариетрэ Чэ-
чанрэ яшүүлэгъуныгъэрэ яцыфыгъэ
дахэрэ амьтээшүүнкы, ильэс къин-
ни, ильэс тхыагъуу зэрэзэпачыгъэр
къызышиотыкыгъ. Лэжъекъо цыифхэм
якъээр ильгэгъагъ, ашхъээрэ анапарэ
къаухумэ, къагъэгъунээ, лъыхууж-
нигъэ зэрэзэрахъэрэм мы тхыгъээр

итхыдэ ин. Шулъэгъуэрэ лыгъэмрэ
зэгопчынэу щымыгъэу, пытэу щылэнъигъэм
зэрэштэзэлхыгъэрэ повестым къынэ-
тогъыгъ. Аш паекли тхаклоу Іашыин Эх-
азрет гущыэ фаби, гупшысэ тыр-
гыуагъи ашхъяасыгъэп.

ЩЫЛЭ МАЗЭМ КЪЭХҮГҮЭХЭР

Цыф лъяпкъ пстэуми къа-дэхүгүэу къешюкіе юаджи ахэль — хэтрэ цыф лъяпкъи ыгу тегээпсыхагьэу ыльакъохэр зыдихыщхэри къыхихыгъэх. Тэ, адигэхэри, аужы

ыгу нахь пкъые къашыгъ, къешюакім нахь фэлэз ху-гъэу зышюшыжыгъ. Ащ игалифэ гъончэдж цы лъяпэд фыжыр тельэшьуягьэу цокъекладэ шыгыгъ. Нэбгыртлур зэлеб-

гъэх. Зэкіэ пшьашъэмэ зехахэу джэгаклом пшьашъэхэм къыриуаъ:

— Фатимет, псэр зиккур-мэн, пшьашъэмэ зыгорэклэ хъаджыгъэ-жъуаджыгъэ зыши-

Пчэгум пшьашъэ тыраубытэним зынэсихэм, тыраубытагъэр Зур ары. Дариеты къыфэтагъэр бэ. Ахэм Къесэй щеунае къахэфагъ, Чечани зэ къыгъэтагъ. Зыщыц ымышлэрэ клаэхэри къыфэтагъэх.

Джэгур аухынам йофыр зынэсийм, удж къырагъялуу, Дариет къыдиргэшлагъэр Къесэй.

Дариет ядэж къызащжым Къэлэкъутэрэ Мэзагъорэ къыфэчэфыхэу пшьашъэм къыпэгъокыгъэх.

— А опсужы, си Дариет! — ылощтыгъэ Мэзагъо. — А отхэжки, сидах, сидэу Бамбэтикъохэр йоф хэбъяфхи! Сыдэу къепфэкхий! Яшьашъэ дахэр ратынкэ ашлагъэмэ, ячэмбгүү псыцури зэрхэтэу атыжыни. О ушмылагъэмэ, Зури ар блахыныеп, ау о ти-чылэ пшьашъэмэ узахэуцом... Зуре гущэр дэхэклэ шъхаж, сид гущ, хъалырау! Уппшэшэ цыкуныр насып мыгъаком щыц...

Сыдэу щитми, Дариет на-сыпшоу гользыжыгъэ. Чэшы реним чье къеклугъэп. Джар ишэн: зыгушуащэрэм бгъэр къизэгүүтиным фэдэу ыгу къитео, аужым, гушуагъом сымаджэ ешынэ. Зыгорэклэ ыгу хэзэгэлкыре къэххумэ, ыгу зыкызэкефырэ, пытэ мэхүү. Чэш реним пынэо макъэр, пхъэлкычыр, цыф макъэхэр ытхаклумэ итгэх, ынаплэ къефхэу минут заулэ горэ ипальэу зыхечьырэм, къашхээрэр ынэгү къыкэлтаджащтыгъэх. Зэ Къесэй ынэ шуцэхэр къиджэгүкэу къытольдашь: «Дариет, сыпсэм фэд, тыхызэдэгъашуу, — къирело, — о сыйыбдэшьоным сильшэм сыйкэххопсэу сыйшылагъ, сидэу дэгьюо пшлагъэ ти-чылэ укызэрэгъуаъ?» «Зур азд? Сид пай Зуре укыдэммышьор?» Аүтэу зырилокэ, мэктодыжы. Еланэ къызкъозыгъэр ымышлэрэ Чечанэ къылохъе: «Тыхызэдэгъашуу» elo. «Ащ нахь зи къысэплон пшэрэба?» «Сыда къысэпшоу, о укьашо пшо-игъом, сэри сыйкъашьомэ сшоигъу». «Адэ Къесэй гущыэ дахэхэр къылонен эшэри?» «Къесэй дахэхэр ышлэнх ыло-мэ, къэлэгъядж, къалэм щеджагъ, дунэе тхылмэ, газетмэ ядже. Сэ ащ фэдэ гущыэхэр ослонхэ слъэлкыщтэп, сыйгу ильыр ослошт». Дариет къельтаэ. Джаущтэу нэфыль къызэрэзэлкчэу къэтэдхижы, пхъэн-къылхээр ышти, унэ джэхашхэхэр, унэ пэулашьор ыпхъэн-къхэу үцугъэ.

Мэзагъо ышххэе ыгъэсисэу, ыгу къыдеиэу къыриуаъ:

— Тилыжь бо гэрээгъуай,

си Дариет, ау о бгъэрэзагъэ.

— Еланы тэкли тиргъашли, къипигъэхъожыгъ: — Ары гущи къыдэхху щымылахэу итгэшэм Бамбэтикъомэ апео...

Дариет тамэ къыгоклагъем фэдагъ. Ыгу къеогъэ закъор мо къеххуялэгъэ пстэур Екъэнкъуа щыц клаэхэмрэ пшьашъэхэмэ зэрэммыльэгъурэр ары. Къызишэхъырэм къаздагуу Дариет зэрэгэлпсигъэр джары: зэрэнасыпшор зэкэми альгэу, инасып нафэу щитмэ шоигъу.

ФЭЛЭЖКЬАГЬЭХ Зэфаклом нэбгырищэу къыдашъохэрэп

Повестям щыщ пычыгъу

тыкынагъэп, къешюкіе зэфэшьхъаф юаджи ти!, зым езэш-рэм адрэм зыреты, ау тызэмызэшьхъэу, апэу пынэр зэкээзышырэм къыхыригъадзээрэп зэфаклом ары.

А сиэлахь, сид фэдэ къашьха аде мы зэфаклом! Іепшынэм къыригъэшырэп. Дариеты ыгукіе къышлаагь ащ фэдэу дэгъоу, пынкіе, джынэс зымы къизэрдэмшьуагъэр. Акыбкэ щалоу тхаклумэ къыридэштыгъэ:

— Итлур зэдэххуу лъашэу! Пхъэлкычаор пынэо пашхъэм къыщешоо, орэдым дежьвуу:

Бжэдэгъумэ яшьашъэ да-хэхэр

Псэлтыхъомэ къахэлтыхъуа-хы,

Дунаир къэслтыхъуа-хыгъеми,

Ощ фэдэ къытемыкын!..

Шонх зытлы гори къыфагъэ-уагъ. Еланэ къеуцжыгъэхэм фэдэу шонх пчэгъабэ къызэдуагъэх. Гын гъозым къыхы-мыхыжхуу къашьоштыгъэх, зи пльэгъужынэу щитыгъэп. Кла-лэм пэзанкіе Дариет зыфэхъум, къызхихыгъэри ышлэрэп, ышхыпцагь, адэри къэшхып-цихыгъигь. Ыкыбыкіе щалоу джыри тхаклумэ къыридэштыгъэ:

— Итлур къэбгъашъохэм, уялтэу ущысызэптынэм фэд.

Ашыгъум Дариет сид фи-шэни, ышлагъэп а зэфаклом Чечанэ къызэрдэшьуагъэр ыжумын бэрэ ыгу къэкыжынэу хууцтми. Къешъоныр аухи,

сэ сикіэсэ пшьашъэ бэлахъ elo. Зэлэгъуягъокіе Зури щыб-гъэтуупшагъэкэх тхэе слон...

Нинэ а пчыххэе реним гъэшгэйон нэмыкі къыуагъэп.

Ау зыфиуагъэри шылыкъеу къычлекъыгъ. Джэгум изэп-уугъомэ ашыц горэм къэлэ къопцэ дахэм ынхээр къы-тыригъэдькыагъэу, гуту ху-гъэм фэдэу къеплъеу ыпашхъэ къицуагь.

— Хамаокъо Къесэй зыфа-лорер серы...

Къесэй пшьашъэр ыгъэгушшон ыгу хэлъыгъэн фае. Ау мыдрем зигъэсэмэркъеу риуагъ:

— Сшиагъэп зышххэе ты-мыльэгъуу зигугуу тигъалэрэр орими.

— Сэры дэд, — ишылыкъеу ыгуу, лъашэу ицыххэе зытлы-жыгуу къэшхыпци, нахь гуахъэу къэххуу жыгъигь. Еланы ыуасэ зыдишэжхэу, пымыль шлагъоу къицуагь:

— Неущ пчыххэе уадэжэ си-къэкошт. Псэлтыхъошоо ы-шьуаахъэр къибгъэхъэхъоных.. Къэлэ шэгъон фае мы Къесэй. Ежь лыр къэкоштыш, адэ клаэхэр къимыгъахъэх. Дэгъу ар клаэмэ къыпфадэштэе:

Джэгур ыкіэм факлоштыгъ. Дариет ячилэ джэгум ар щашэу ылъэгъуагъэп, ау мыш пшьашъэм зэпяллынхэш, анах дахэр зыфагъэшьошштим епльынхуу лыжъе заулэ хадзигъ. Нахынэм адигэ джэгум пстэумэ ар ашыхабзэштыгъеу elo. Пшьашъэхэри къэгумэкы-

зыфагъэ ахэтмэ, унэм ишэри зыкъегъэтхъя! Хэт ышлэрэ, а дэхэнгээ ыгъом уимыгъэшэн щыц...

Дариет пчыыжыгъэп Зурэ, ылэ ыкыбкіе ющи, пудрэ къемлан цыкы горэ зэрэчидзыгъэр ылъэгъуагъ. Ежьри къеплъыгъ, мыдрем епльыгъ, зэрэшлагъэх, аш ынэмэ «сымыуат» къыра-гуагъэу Дариет къыщыхуагъ. Ау ымьыуатэмэ мыхыненуу Дариет сидым аш нигъэсныи? А лъэхъаным зырыз дэд пшьашъэмэ зызыгъалэу ахэтгъээр.

Хъатыякло бзылъыгъэп ифэнар ытгыгъэу пшьашъэмэ ан-гумэ къаклаплээзэ реклоки, ыуагъ:

— Ынэгушо Ѣмыш тельэу зи ахэт сипшьашъэмэ.

Лыхэри къыреклокылхээзэ къялпъыгъэх. Дариет ылъэгъуагъ, пшьашъэр горэм ылъапэхэр зэпэлдудыгъэр щитыти, лыжымэ ашыц горэ епльи, ышххэе зэригъэсисыгъээр. Лыхэри зэхэгъэхъихи, еланэ джэгумэ къыхьи, зэрэкъуаджэу ыгъэсамбыри, ипсалэ къыублагъ:

— О чыл! Мы пчыххэе хъярим къырихылыгъэхэмэлэ пшьашъэ дахээ зыфалорэм хэшьык фызилэ нэбгырэ заулэ зыхэтыдзи, мы типшьашъеу шуульэгъхэрэм ахэлпъагъэх. Хъаолыуу цыфэм агуагъэп «Дахэр хъаклэм къыдакло». Дахэр зыфагъэшьошагъэр Бор-къой Къэлэкъутэ ипхъорэлъф пшьашъэр хъаклэм Дариет ары. Мо къахэлкотыкыгъу, пшьашь, — джэгумэ къыашъэм къыриуагъ. Дариет зи лъэбэккүкэ пшьашъэ сатырэу зыхэтым къазхэлкотым, джэгумэ, игушыэ пэпчъ хиуулкіэзэ, къыпчэуу фежъагъ:

— Зыгум ишшуагъэр зынэгум къылхэу,

Зидэхагъэм нэпльэгъур пэ-пихэу,

Дариет дахэу пшьашъэ ялый!

Унэ къылаплээрэм ыпсэм уфигъадэу,

Угукэ узфэхъуапсэрэ къыб-дэхъоу,

Къыпхахъорэр пхэкырэм нахынбэу,

Ильэссыбэр бгъэшлэнэу пфэтэо,

Шлоу щылэр зэпэсигъэу, о Дариет!..

Джащ фэдэу къыуагъэр бэ. А гущыэ пстэур Дариет ыгу къэкыжынэу ныбжы, ау Мэзагъо езбэрэу зэригъэшлагъэти, къыкыиотыкыжызэ ыгу къинэжыгъэх.

«Зэкіамыгъэклюжырэ» чыфэ

Банкхэм ячыфаштэхэм афэмыйтыжырэ чыфэхэр атыратхыктыжыщых

Банкым чыыфэ кызызыыхыгъэм зэтөөгъэ чыыфэр ымытыжын ылъэкыщт чыыфэ кыалыхы зэхъум ежь федэу кыылакахъэрэмкіэ зэкигъэ-клоҗын фаер иныштэу зэрэгтэпсигъагъэр кызыиушыхыа-тышъукіэ. Банкхэр ыккі микрофинансовэ органи-зацияхэр ащ шуугынэнштыхы чыыфэ ратыным кыпәкіэ чыыфаштэм амалэу илэхэр дэгүү дэдэу аупльэкунхэ ыккі зэрагъэшшэнхэ фаеу.

Урысыем и Гупчэ Банк илпүкө «Урсыые гъэзетым» илофышэ кызыэрэфиолтагъэмкэ, ипотекэм уасэу илэр 2017-ре ильэсэм иятыонэрэ ильэсныкьо кье-йыхыщт. Зэкіери тегушылэнхэ альэкынным фэшл піэлэе благъэм Урысыем и Гупчэ Банк цыифхэм чыфэхэмкэхъыльэу ательыр зышлокы мыхъущтльэгаплэхэм яхылпэгъэ предложени-еҳэр къахильхъащых. Потребительскэ чыифэ цыифхэм араты зыхъукэ, хъыльэр зышлокы мыхъущт а лъэгаплэр агъефедэшт. Шэс агъэльтэгъонэу ээрэшымытм ыпкъ къикіэу, а чыифэльэпкъыр ары чыифаштэхэмкэ анахъ лъаплэу ыкчи банххэмкэ анахъ тегушхонигъэ зыхэлльэу щитыр.

Дунээ опытэй щылэр ыкли чыыфэхэр ятыгъэнхэмкэ Урысыем иль хүгуяа нэшанэхэр кыыдильтытэхээзэ, чыыфаштэхэм чыыфэхэмкэ хылын эр атэлтыр зышлокы мыхуущт лъэгаплэр гъэнэфэгъэним, аш хэхьэх федэу кыалэхэхэр ыкли чыыфаштэм пшъэрлын эр гъэунэфыгъэнхэр, иеклонлэккэ зэфэшьхьяфхэм Урысыем и Гупчэ Банк альэхьбу. Гүщилэм пае, ежь чыыфаштэм федэу кыылэхэхэр кыыдалтытэн ыкли иунааго щылхэм федэу къахын эрхэмьлтийтэн альэккыицт.

Чыфэ аратынным кыпекэ банкхэм ыккى микрофинансовэ организациехэм чыфым чыфэр тыжыгъянымкэ амалеу илэхэр дэгъюн къальытэнхэ фае.

ныгъеу ялэхэр гъэкікыгъэнхэм ехын-
лэгъе шапхъэхэр мэзитү палъэм шо-
мыкіеу къагъэхъазырынхэ фаеу. Пре-
зидентым афигъеуцугъэ пшъэрыйм
джащ фэдэу къыцельтэг чыифакэ араты
зыхъукіе цыифхэм амьтыжыгъэ чыифэ
зэрательгъэр къыдалтыгъэм, къы-
дамыльтыгъэм улпъэккугъэн фаеу.
Джы зэрэштым фэдэу, ар чыифэт
организацием ифитынгъеу гъэпсыгъэ-
штэп, ипшъэрольеу щытышт нахь.

А зэпстэумэ цыфхэр афэмүүкочыщт
пшъэрылхэм ашаухъумэнхэ фае.

«Тэрэзэу къафэмтыжышишт чы-
фхэр цыфхэм ятыгэнхэмкэе банкир-
хэмрэ микрофинансистхэмрэ жъоты-
ныгъэу ахэлтыр нахь маклэ шыгъэным
иофыгъохэр къэралыгъом зэрихъан-
хэ зэрэфаем ипальэ къэсыгъ», —
ело чыфаштэхэм я Союзэу Урысы-
ем щызэхэцагъэм итхъаматэу Петр
Шелиц. Ащ зэрильтиэрэмкэе, потре-
бительскэ чыфхэмкэе къинигъошко-
хэр къызыфыкъохыгэр купиту мэ-
хъух. Алерэ купым хэхъэх уасэ зыфа-
шырэ пкыгъохэр къещэфыгъэнхэм фэ-
банхээз ыкы ар ылжыкэ къазерафе-
клюжыщтым тэрэзэу емыгупшысехэ-
зэ чыфэшхохэр зыштэхэрэр. Ятонэрэ
купым хэхъэх щылэнгъэм епхыгъэ
къинигъохэм арихыилагъэху сид фэдэ
шэпхъэ къин пыльми, чыфэ къайзыхын
фаеу хъульгэхэр. Ащ фэдэ чыфаштэхэр
къэралыгъом къылхумэнхэ фаеу ельтигэ
потребительхэм я Союз итхъаматэ.

Чылға ятыгъэнымкіз амаләу яләхэр сыдәущтәу къалъытәхәра?

Мы лъэхъаным зэрэгтээсгэйэмк чыфэ ятыгъэним е ямытыгъэним ехь лэгъэ унашьор банк лъэгаплэм тегъя псыкыгъэу ражхуухъэ. Хабзэ зэрэхъ гъэу, мазэм цыфым анахыбэу ытыжын ыльэкыщыр зыфэдизыр фер къабзэу къылеклахъэрэм уасэ зэрэф шыирэм тельтиятахъэу агъенафэ: НДФЛ 2-м къыгъэльгъаорэм хагъэкыж коммунальнэ фэло-фашихъэм ауаса сабый пүлпкэм гурытымкэ апэлхуухъэрэ

Чыншаштэхэм федэү къяләклахъэрэ гуртымкэ ипроцент 23-рэ чынфэхэ тыжынгъянхам, даалгъаха.

Правительствем щызэхэшгээр Аналитическэ гупчэм илофышлэу Данийн Наметкиным зэрилтытэрэмкіэ, фед къабзэу чыфаштэм къыфэнэжырээрэ мазэ къэс ытыжын фэе сом пчыагьэу агъэнэфагьэмрэ зэфыштыкъэ ялэр 3:1-м тегъэгсыкыгьэу щытын фас Хэгъэхъожь гъунапкъэу къыдалтыг фае чыфаштэм федэхэмкіэ илэ гъя напкъэу федэу къылэхъэрэр ащ наа makлэ зыхыкъэ зэклимыгъэклюжышууч чыфэ банкым римытыщтэу зыгъэн фэрэр.

«А гүнапкъэр Урысыем исубъект нэбгырэ тельйтэ федэу кыышлаэхахаар рэр зыфэдизым ельтыгтгээшт. Гүшүэл пае, Московскэ регионым, Ненецкий автоном округым, Чукотскэ автономный округым ыкын Магаданскэ хэкум (нэгтын тельйтэ федэу мазэм кыышлаэхийн хээрэр сомэ мин 50-м зыышшокын хэрэмкээ), агъэфедэн альэкшищт федэу къэбзэ анахь маклэр сомэ мин 25-м пльытэн пльэкшищт, адэр регионхэмжилтэй сомэ мин 15-у щитын ылъэкшищт — эло Даниил Наметкиным.

ЦЫФЫМРЭ ПСЭУШХЭХЭМРЭ

*(Кызыкىلъыкlorэр щылэ
мазэм и 25-м кыздэкыгъэ
номерым ит).*

— Ар ренэү ынэхэр улсыцлагьээ шхэрэп, ынэхэр кызызклемшиш, ептыгъэм ецакъэ, ау ар ыгъеунэшкү зыхыкүэ, ынэхэр еуплыцэх. Арэущтэу зишыккэ ышхирэм егъатхъэ, ащ илешшугъэ нахь зэхишлээ, ыпкынэл-лынэмэ ахехъэ, орэд цыккүү киулыккүй мэхъу, ышхирэм егъэрээ. Джары ынэхэр зыккүипыцэхэрэр. Ау зыгорекэ ынэхэр кызызклемшиххэу шхэ зыхыкүэ, «Мы омрэ мы чымрэ сишихъатых сххирэм щыщ остыгъэкэ» — елон фае, ынэхэр кыргылтьэхээзэ шхэным пае», — кыхигъэхъожыщыгъ.

Чэтүүм бзылъфыгъэр кызызэригъэнэ- жыыгъэр

Мы къэбарыр тянэжь ыльэгъуттуу шылыкъэу ылоэ кыло-тэжкыгъагь, ежьми изэкүуагъэп, зэккэ унагъом исмэ альэгъу-гъэу ылоштыгъ.

...Мэфэ фэбэшхуагь, жыи псищыагъэп, жъоркъ дэдэу щытыгъ. Бзылъфыгъэ ныбжыккүй

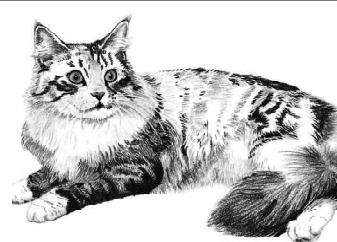
щ, тікіл макіләу щыхыпцыәзэ.
у ар сә сшішші хъущтыгъэ
кли згъашхә зыхъукә, а гушы-
хэр сишияпкъәу еслющтыгъэ.

**Четыум
бзыльфыгъэр
кызызэригъэнэ-
жыыгъэр**

Мы къебарыр тянэжъ ылъе-
гъугъэ шыыпкъэу ылоэ қылло-
тэжъыгъагъ, ежьми изэкъуагъэп,
зэкіе унағъом исмэ альэгъу-
гъэу ылоштыгъ.

...Мәфэ фәбәшхуагъ, жыпси
щылағъэп, жъоркъ дәдәу щы-
тыгъ. Бзылтығыгъэ ныбжыккіеу

щеджагъом нэсэу юф зышлагъэр хатэм къыхэкъижы чыыг чэгъым чэт пэкторым иттысхъэгъе къодыгу «Ал, чыыем сирекъы, амал сиэжжэп, чыыем сирекъы», — ыазэ, фэмыхху-жьэу пэкторым зыхигъеклагъ, аш лыыптэуи псынкіэ дэдэу пытэу хэччыягъ. Тээкly тешла-гъэу тянэжъ унэм къызекъым, ыльэгүүгъэм куозэ къызэхигъэ-фагъ. Куюмакъэм унэм исыгъэхэр зэкіэ, тятэжки ахэтэу, къырищыгъэх, ау альэгүүгъэм зэтиригъекъагъэх: зыжэ зэкэхыгъэу чыыерэ бзыльфыгъэм ыжэ блашхъэ къыдэшчиштыгъ, ау бэрэ пэмытэу зэкхихъажыгъ. Тятэжъ куом зезыгыгъэ бзыль-фыгъэхэр псынкіэу ыгъэлэса-

гъэх: «Зэ шъурэхъат, хъурэм
теплъын», — ыыгаль.

Бзыльфыгъэр рэхъятаэу чъын
еشتыгъэ, зыпарэми ымыгъээ
гумекъырэм фэдагъ. Тіэкly төр
шлагъэу джыри блэм ышъхъын
кыздигъяштыгъ, ар унэм кыкыл
гъэ чэтүум зельэгүүм, псынкээл
ечъэлдагъ, ау игъо фифагъээ
блэм зильбэлтыжыгъ. Бзыль
фыгъэм ишъхъантэ ыбгүүк:
дэжь чэтүур тъысыгъэ, бзыль
фыгъэм үолпыхъэшь, сакъэш
щыс. Унэм кыкылгъэхэр зээл:
къэхъуштыр амышлэу мэгүү
мекъых, замыгъэсисэу щытын

Ошлэдэмшилэу чэтүүр зыг-
горам кызызэригъэгумэкыгъэр
къэпшлэнэу, тлэклы зыкъыхилэ-
тыкыгъэу бзылтьфыгъэм ынэ
тыримхэу юпльыхэшь ыгбүү-
кэ щит. Аузэ, блэм ышыхье
къэлтэгъуаг, аш льыптиэу чэ-
туум зидзи, ыцэхэмкэ бла-
шыхье шүүиубытыкы, кызызкла-
клоэ, блэр бзылтьфыгъэм ыжэ
кыдильшешүг, зыкъыримыгъэ-
шлэжигээ, шашхээ, питухиц.

Мыш дэжкын бзыльфыгъэм зыгоре кызыэрэцшишыгъэр кыышлагъеу къеуучыгъ, ау къехульлагъэр кызыгурэом, ыгу къэмакли, шъхъашихыгъ. Псы тыраутхэмэ, йутхъэктыхъэхээз, мэкли-маклэу зыкышлэжьыгъ. Ащ фэдиз зыгъехъэгъе чэтыур, зыпари ымышлэгъахэм фэдэу, зыгубзэихъажьеу щысыгъ.

ХЬАУДЭКЬО Шыхъамыз.
(Джыри къыкѣлъыклошт).

Адыгэ Республикаем и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «2017-рэ ильэсымкэ ыкчи 2018-рэ, 2019-рэ ильэсхэм ячэзыу піальэкэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехыллагь» зыфиорэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2016-рэ ильэсым тигъэгъазэм и 28-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «2017-рэ ильэсымкэ ыкчи 2018-рэ, 2019-рэ ильэсхэм ячэзыу піальэкэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехыллагь» зыфиорэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2016-рэ ильэсым тигъэгъазэм и 16-м аштагъэу N 15-р зытетэу «2017-рэ ильэсымкэ ыкчи 2018-рэ, 2019-рэ ильэс-

хэм ячэзыу піальэкэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехыллагь» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъеуцугъэ зэхэуягъэхэр, 2016, N 12) мыш фэдэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм:

- 1) гуадзэу N 12-м ия 11-рэ пункт:
- а) мыш фэдэ исатырхэр:

N п/п	Іофхъабзэр зыфэдэр	Гухэль гъэнэфагъэм тегъэспыхъэгъэ статьяр	Хъардж лъэпкыр	2017-рэ ильэсымкэ ахъщэр зыфэдизир
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм ахъщэ къафэтупщигъэнхэм иамалхэр зехъэгъэнхэр	5E 2 02 00000		3000.0
	Бюджет, автоном учреждениехэм ыкчи нэмыкI мыкоммерческэ организацихэм субсидиехэр ятыгъэнхэр	5E 2 02 00000	600	3000.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм хъарджэу ашыщтхэм пае субсидиехэр алэкэгъэхъэгъэнхэр	5E 2 03 00000		21900.0
	НэмыкI бюджет ахъщэр	5E 2 03 00000	800	3400.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ, мэкуумэшшишэ (фермер) хъызметшлангэхэри ахэм зэрахэтхэу, къэралыгъо Іэпилэгъу ягъэгъотыгъэнхэр	5E 2 03 R0640		18500.0
	НэмыкI бюджет ахъщэр	5E 2 03 R0640	800	18500.0

мыш фэдэ сатырхэмкэ зэблэхъугъэнхэр:

N п/п	Іофхъабзэр зыфэдэр	Гухэль гъэнэфагъэм тегъэспыхъэгъэ статьяр	Хъардж лъэпкыр	2017-рэ ильэсымкэ ахъщэр зыфэдизир
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм ахъщэ къафэтупщигъэнхэм иамалхэр зехъэгъэнхэр	5E 2 02 00000		3500.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ, мэкуумэшшишэ (фермер) хъызметшлангэхэри ахэм зэрахэтхэу, къэралыгъо Іэпилэгъу ягъэгъотыгъэнхэр	5E 2 02 R0640		3500.0
	Бюджет, автоном учреждениехэм ыкчи нэмыкI мыкоммерческэ организацихэм субсидиехэр ятыгъэнхэр	5E 2 02 R0640	600	3500.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм хъарджэу ашыщтхэм пае субсидиехэр алэкэгъэхъэгъэнхэр	5E 2 03 00000		3150.0
	НэмыкI бюджет ахъщэр	5E 2 03 00000	800	3150.0

б) пчагъэу «14750.0-р» пчагъэу «33000.0-кэ» зэблэхъугъэнхэр;

2) гуадзэу N 14-м ия 19-рэ пункт:

а) мыш фэдэ исатырхэр:

N п/п	Іофхъабзэр зыфэдэр	Мылькур зан-кэу зыуукээрэм икод	Разде-лыр	Подраз-делыр	Гухэль гъэнэфагъэм тегъэспыхъэгъэ статьяр	Хъардж лъэпкыр	2017-рэ ильэсымкэ ахъщэр зыфэдизир
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм ахъщэ къафэтупщигъэнхэм иамалхэр зехъэгъэнхэр	842	04	12	5E 2 02 00000		3000.0
	Бюджет, автоном учреждениехэм ыкчи нэмыкI мыкоммерческэ организацихэм субсидиехэр ятыгъэнхэр	842	04	12	5E 2 02 00000	600	3000.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм хъарджэу ашыщтхэм пае субсидиехэр алэкэгъэхъэгъэнхэр	842	04	12	5E 2 03 00000		21900.0
	НэмыкI бюджет ахъщэр	842	04	12	5E 2 03 00000	800	3400.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ, мэкуумэшшишэ (фермер) хъызметшлангэхэри ахэм зэрахэтхэу, къэралыгъо Іэпилэгъу ягъэгъотыгъэнхэр	842	04	12	5E 2 03 R0640		18500.0
	НэмыкI бюджет ахъщэр	842	04	12	5E 2 03 R0640	800	18500.0

мыш фэдэ сатырхэмкэ зэблэхъугъэнхэр:

N п/п	Іофхъабзэр зыфэдэр	Мылькур зан-кэу зыуукээрэм икод	Разде-лыр	Подраз-делыр	Гухэль гъэнэфагъэм тегъэспыхъэгъэ статьяр	Хъардж лъэпкыр	2017-рэ ильэсымкэ ахъщэр зыфэдизир
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм ахъщэ къафэтупщигъэнхэм иамалхэр зехъэгъэнхэр	842	04	12	5E 2 02 00000		3500.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ, мэкуумэшшишэ (фермер) хъызметшлангэхэри ахэм зэрахэтхэу, къэралыгъо Іэпилэгъу ягъэгъотыгъэнхэр	842	04	12	5E 2 02 R0640		3500.0
	Бюджет, автоном учреждениехэм ыкчи нэмыкI мыкоммерческэ организацихэм субсидиехэр ятыгъэнхэр	842	04	12	5E 2 02 00000	600	3500.0
	Предпринимательствэ цыклюмрэ гуртыымрэ апыльхэм хъарджэу ашыщтхэм пае субсидиехэр алэкэгъэхъэгъэнхэр	842	04	12	5E 2 03 00000		3150.0
	НэмыкI бюджет ахъщэр	842	04	12	5E 2 03 00000	800	3150.0

б) пчагъэу «14750.0-р» пчагъэу «33000.0-кэ» зэблэхъугъэнхэр.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым куачэ иэ зыхъурэр

2017-рэ ильэсым щылэ мазэм и 1-м къынгэжъягъэу мы Законым куачэ иэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХАКИУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 29-рэ, 2016-рэ ильэс
N 26

◆ ЩЫЛЭНҮҮГҮЭР, ПСАУНЫГҮЭМ ИГҮЭПҮТЭН

Псыр ӏэзэгъу афэхъу

Адыгэ Республикэм спорт Унэшхоу псым щесыхээ псауныгүэр зыщагъэпүтэрэм зэнэкъохуухэр гэшгэйнэу щызэхашх. Краснодар краим къикъыхэрэй къызэрэтауагъяу, зэйукъэгъухэм льэпкэ зэфэшхъафхэм ашыщхэр къарагъэблагъэхээ, нэйусэ зэфэхъуух, упчэжъэгъу тофыгъохэм яшэнүүгээ ашыхагъахьо.

Спорт унэшхом ипащэу Насиф Аскербый анахьэу зыпыльтыр псауныгүэр зыгъэпүтэе зышоийхохэм гугъэ-гупшисыу яэр чамыненир, зэхэшэн тофыгъохэмкэ ӏепыгэгъу афэхъунхэр ары.

Псауныгүэ пытэ зиэхэр, есыккээ зымышхэрэр, щылэнүүм сэкъатныгээ хээрийгэхэр, фэшхъафхэр Унэшхом щытльэгъугъях. Физкультурэм шуагъяу къафихырэр зыдашгэжьыш, языгъэпсэфыгъо уахтэ тисэу-кэ диштэу агъакноымкэ амалхэм алъеххуух.

— Курэжьием исэу спорт Унэшхом щытльэгъущтагъэхэм есыккээ зэрэгэшгэжьигэу япсауныгъэ агъэпүтэ, алъе төүцожыгъэхэри къахэгъягъях, — зэдэгүүщигэгъур лье-гъэгъуатэ Унэшхом ипащэ игуадзэу Гъою Руслан. — Сэшээ дунэе рекордхэр зэнэкъохуухэм щагъеуцун зэрэмылтээгъущтэр. Ау физкультурэм пыща-тэххэр спорт зэйукъэгъухэм ахэлажгэхээ зыпльэгъухэккэ, ягушуагъо адэргощы пшоийхоу охьу.

Апэрэ чыпгэхэр къыдэзыхыгъэхэу шуухафтынхэр зыфашыгъэхэр бэ мэххуух. Республике общественнэ движинеу «Адыгэ Хасэм» итхаматэ игуадзэу Къуиже Къэпплан къелцыкку-

хэмрэ ныбжыкъэхэмрэ афэгүүшугъя. Псауныгүэр агъэпүтэнэм, республикэм иштихуу алэтиным фэш спорт зэнэкъохуухэм нахыбэрэ ахэлжээнхэу афиуагъ.

Къэрдэнэ Дамир, Валерия Жарковар, Иван Плаксин, Иван Деминир, Владислав Москвин, Богдана Дубровина, фэшхъафхэрэй зэйукъэгъухэм ашытекуагъях. Хагъеунэфыкырэ чыпгэхэр къыдэзыхыгъэхэм агу агъеклодырэп, зичээзыу зэйукъэгъухэм ягуалуу зафагъэхъазыры. Ныбжыкъэхэр, сэкъатныгээ зиэхэр зыгъэсэрэ тренерхуу Дарья Марьевская, Оксана Шевченкэм, Анатолий Шевченкэм къытфалотагъэм ти-гэгушуагъя. Спорт Унэшхор Мыецкуапэ зэрэцгээсэгээ иштуагъикэ физкультурэм пыща-тэххэм хэшшыкъяу япчагъэ хэхъуагъя. Есыккээ нэбгырабэм арагъешшагъя. Псы спортым псауныгүэр зэригъэпүтэрэр цыфхэм нахышшоу къагурууагъэшш, унагъохэр къафеклох.

Мыецкуапэ иурамэу Гагариным ыццэ зыхырэм къыцызэуахыгъэ спорт Унэшхом къалэр къыгъедэхагъ, цыфхэм якъяланэ хуугъээ.

Сурэтхэр зэхахъэм къыщытет-хыгъэх.

◆ СПОРТ ЗЕКЮНЫР

Адыгэир анахь лъэш

Къыблэ шольтырым ыккэ Къырым спорт туризмэ-кэ язэнэкъохуухэрэй Пшызэрэ Шъхъэгушэрэ ашыкъуагъя. Адыгэ Республикэм спортсменхэм «Псы ашыкъуагъя» зыфиорэм апэрэ чыпгээр къашыдахыгъ.

Псэуплэхэу Гъозэрыгъялэрэ Каменномостскэмрэ яэгъо-блэгъухэм, Хурзук ыккэ Важнэм апэмчыжъяу зэйукъэгъухэр ашы-

къуагъэх. Зэхэшакъохэм къыда-лъытагъэх псым игъогухэр зыф-дэхэр, къызэунэкъынхэмкэ къи-ныгъоу ахэлтыр, щынэгъончха-

◆ БАСКЕТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЬУ

ПЧАГЬЭР ТИФЕДЭП

«Уралмаш» Екатеринбург — «Динамо-МГТУ» Мыецкуапэ — 73:62.
Щылэ мазэм и 24-рэ Екатеринбург щызэйукъягъэх.

Тыгъуасэ командэхэр ятлонэрэу Екатеринбург щызэдешшагъях.

Нэклубъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурубий.

Зэхэзыщагъэр ыккэ къыдэзыхыгъягъэр:
Адыгэ Республика мэлтээкъ
Иофхэмкэ, Иккыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэп-
къэгъухэм адырьиэ зэпхыныгъэхэмкэ
ыккэ къэбар жыгъэм иамал-
хэмкэ и Комитет
Адресир: ур. Кре-
стянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъялэм
иапэрэ гудадэр:
52-49-44,
пшъэдэгъяжъ
зыхырэ
секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхытатыгъэр:
Урсыс Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телерадиокъетынхэмкэ ыккэ зэлъы-
Иссыккэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпгэ гъэлоры-
шапл, зэраушыхытатыгъэрэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхытатыгъэр:
ООО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъэмкэ
пчагъэр
4142
Индексхэр
52161
52162
Зак. 96

Хэутын
уздыкъэхэнэу щыт
уахтэр
Сыхытэр 18.00
Зыдькъэхэнэу
уахтэр
Сыхытэр 18.00

Редактор
шхъялэм
Дэрбэ Т. И.

Редактор
шхъялэм
игудадэр
Мэшлэкъо С. А.
Пшъэдэгъяжъ
зыхырэ
секретары
Жакъэмкъо
А. З.